

Inhoud

I VOORWOORD

Een volle doos boeken 13

II VOORAF

- 1 Loopjongen in dienst van het koninkrijk 19
- 2 Wat doen de Verenigde Naties en de Veiligheidsraad? 25
- 3 *Kingdom of the Netherlands, Your Partner for
Peace, Justice and Development* 29
- 4 Campagne voeren 34
- 5 Sms'jes van de mp 38

III VOORBEREIDING

- 6 Het 'Mieke Telkamp-model' 47
- 7 Een gezonde geest in een gezond lichaam 51
- 8 Omgang met de pers 56
- 9 Het belang van sociale media 62
- 10 *Closing the loop* 70

IV Voor ONZE PRIORITEITEN

- 11 Wat willen we bereiken? 77
- 12 Voorkómen van conflicten 82
- 13 Verbeteren van vredesoperaties 88
- 14 Verzekeren van gerechtigheid 92
- 15 MH17 98

V VOOR VREDE EN VEILIGHEID

- 16 Syrië 105
- 17 Jemen 112
- 18 Pompeio is zonder i 119
- 19 Het lijden van de Noord-Koreaanse bevolking 128
- 20 Sanctiecomité in de praktijk 134

VI VOORZITTER

- 21 Een maand voorzitter van de wereld 143
- 22 Procedures 149
- 23 *The almost all-female session of the Security Council* 156
- 24 Open debat vredesoperaties 159

VII VOOR OP REIS

- 25 Een lijnvlucht naar Kaboel 165
- 26 Ik was te laat, ik had een afspraak op het Witte Huis 171
- 27 Dag Hammarskjöld 176
- 28 *We do not want to count bodies, we want to save lives* 184
- 29 Tribuut aan een afwezige keizer 190

VIII VOOR NIEUWE LEDEN

- 30 Nieuwgekozen leden 201
- 31 Europeanisering 208
- 32 Persoonlijke verhoudingen in de Veiligheidsraad 212
- 33 *The unwritten rules of the game* 218
- 34 Het hamstersyndroom 223

IX VOORTZETTING

- 35 Impact en afscheid 229
- 36 Het nut van de Veiligheidsraad 236
- 37 Moet de Veiligheidsraad niet worden hervormd? 240
- 38 Idealisme of realisme, macht of principes 244
- 39 Inwerkdossier 250

Dankwoord 251

- Annex 1 Lidmaatschap van het Koninkrijk der Nederlanden
van de Veiligheidsraad en Permanent
Vertegenwoordiger 253
- Annex 2 Inkomsten en uitgaven van de Verenigde
Naties 254
- Annex 3 Lijst met vaste agendaonderwerpen
van de Veiligheidsraad 2018 257

Een volle doos boeken

In 2016 overleden kort achter elkaar oud-ambassadeur Piet Buwalda en zijn echtgenote Vilma Buwalda, onze burens in Den Haag waar we een flatje hebben. Zij hadden een vervuld bestaan gehad. Hij had enige boeken geschreven over zijn ervaringen als ambassadeur op diverse standplaatsen; zijn echtgenote had zelf ook een mooie loopbaan als operazangeres gehad. Allebei hielden ze van klassieke muziek: hij speelde piano, zij zong klassiek. Dit terwijl mijn muzikale voorkeur naar punk en new wave uitging, en die van mijn echtgenote Anna naar reggae. Dat stond een goede relatie gelukkig niet in de weg.

Toen we enige tijd na hun overlijden even op verlof uit New York waren, stond de voordeur van hun flat open en maakten wij kennis met hun zoon Mark. Die was bezig het huis verkoopklaar te maken. Hij had zojuist, als enig kind, alle dingen waaraan hij gehecht was uitgezocht en apart gezet. Een opkoper zou binnenkort langskomen voor alle resterende spullen. Hij worstelde met de vraag wat te doen met de prachtige boekenverzameling van zijn ouders en vroeg of ik misschien belangstelling voor sommige boeken had.

De boekenvoorraad was enorm. Mijn oog viel meteen op twee planken met boeken geschreven door BZ-diplomaten. Sommige zelfs nog uit de tijd van voor de Tweede Wereldoorlog. Ik vond het niet gepast ze allemaal mee te nemen, dus koos ik een paar aansprekende exemplaren uit en dankte hem hartelijk. Een halfjaar later kwamen we weer in ons flatje en stond er een grote doos in de gang bij de deur: de zoon bleek mijn gretige ogen te hebben gezien en had besloten me al die boeken te schenken.

Nu ben ik sowieso een leesmonster, maar lezen wat collega-diplomaten in het verleden hebben meegemaakt, met als vergelijkingsmateriaal ons eigen leven, vind ik echt geweldig. Een veel kleiner ministerie, minder posten, langzamere verbindingen. En toch ook overeenkomsten. Taalgevoel, snel aanpassen, snel inwerken in nieuwe onderwerpen, fascinatie voor andere culturen en andere mensen, historische belangstelling, effectieve beïnvloeding van collega's met een andere culturele achtergrond uit andere landen. En: het opbouwen van persoonlijke relaties om effectief anderen te kunnen beïnvloeden.

Er waren ook boeken bij van ambassadeurs die in de Veiligheidsraad hebben gezeten. Een passage in het boek van ambassadeur J.G. de Beus, Nederlands Permanent Vertegenwoordiger in de Veiligheidsraad in 1964-1965, viel me op. Hierin staat mooi geformuleerd waarom ik dit boek moest schrijven:

Daarentegen is het mijn overtuiging dat degenen die door de speling van het lot betrokken zijn geweest bij gebeurtenissen die voor hun land of voor hun volk van belang zijn, het recht, zo niet de plicht, hebben die ervaringen vast te leggen. Tegenover het onmiskenbare gevaar van onvolledigheid of eenzijdigheid van de ooggetuige staat het grote voordeel van de persoonlijke belevenis, de kennis van de atmosfeer en van de hoofdfiguren, die de latere geschiedschrijver uit de stukken nooit meer kan reconstrueren.

Uit dr. J.G. de Beus, *Morgen, bij het aanbreken van de dag; Nederland driemaal aan de vooravond van oorlog.*

Door het lezen van deze boeken realiseerde ik me het belang van vastlegging van wat we doen en meemaken. Iets wat ik me ook al had gerealiseerd toen ik van 1976 tot 1982 in Utrecht geschiedenis studeerde. Onze herinneringen verdwijnen bij overlijden en in ambtelijke stukken ontbreken vaak ervaringen en gevoelens.

Zo ben ik in de loop van 2018 begonnen aantekeningen bij te

houden van wat er allemaal gebeurde. Soms losse zinnnetjes in het kleine aantekeningenboekje dat ik altijd bij me heb, soms al een opzet voor een hoofdstuk. Op een gegeven moment kwamen de thema's die ik aan de orde wilde stellen. En daarna de titels van de hoofdstukken waaraan ik dacht. Vervolgens per hoofdstuk weer losse ideeën die ik met name in de weekenden, in vliegtuigen en op vliegvelden verder uitwerkte. Het aardige van de doos met boeken was dat die me tal van citaten opleverde, verwerkt in dit boek, die reliëf geven aan mijn verhaal over hedendaagse diplomatie: sommige zaken zijn niet veranderd, andere volledig. In dit boek heb ik vooral citaten verwerkt van vorige Nederlandse Permanente Vertegenwoordigers in de Veiligheidsraad, ook als eerbetoon. De meesten van hen hebben eveneens een boek over hun ervaringen geschreven.

Dit is nadrukkelijk géén wetenschappelijke beschouwing over de Nederlandse inzet in de Veiligheidsraad. Alle speeches die we hebben gehouden zijn terug te vinden op de website van onze missie (www.netherlandsmission.org). Eerlijk gezegd zijn die toespraken bij nalezing een beetje saai. Laten we die bewaren voor een wetenschappelijke analyse van wat we hebben gedaan en wat we hebben bereikt, net als de Kamerbrieven, persconferenties, werkdoSSIers, het onderzoek bij onze partnerlanden en de tweets op de Twitteraccounts @KvanOosterom en @NLatun.

Dit boek gaat over wat er allemaal speelde in de Veiligheidsraad in 2018, zoals de grote brandhaarden, het uitzenden van blauwhelmen en opleggen van sancties. Ook probeer ik de menselijke kant van ons werk te laten zien. Wat betekent het lidmaatschap van de Veiligheidsraad voor de diplomaten op de missie, hoe hebben we de organisatie ingericht, hoe werken politiek-ambtelijke verhoudingen in de praktijk, wat gebeurt er tussen de leden van de Raad? En misschien wel de belangrijkste vraag: maakt het wat uit dat het koninkrijk een jaar in de Veiligheidsraad heeft gezeten?

Ter relativering van mijn aantekeningen: mijn baan als Permanent Vertegenwoordiger (pv) heb ik in belangrijke mate als

duobaan ingevuld met de plaatsvervangend pv, ambassadeur Lise Gregoire-van Haaren. Veel van wat alleen zij in dit jaar maakte, zoals de reis van de Veiligheidsraad naar Myanmar, heb ik niet beschreven. Veel anderen hebben het lidmaatschap van de Veiligheidsraad mede vormgegeven: onze bewindspersonen, de collegae in Den Haag en op de posten, en het team in New York. Als erkenning van al het werk van de collega's in New York volgen hun namen in annex 1 van dit boek. Het lidmaatschap was een teamprestatie van al deze mensen gezamenlijk. Als Permanent Vertegenwoordiger was ik formeel het gezicht in de Veiligheidsraad, maar eigenlijk was ik vooral het topje van de ijsberg dat boven water zichtbaar is.

Frans Timmermans (als toenmalig minister van Buitenlandse Zaken verantwoordelijk voor het besluit in 2013 om mij naar New York te sturen met het oog op het lidmaatschap van de Veiligheidsraad) overtuigde me dat ik actief op Twitter moest worden, omwille van de Nederlandse belastingbetaler. In die zin is dit boek een vervolgantwoord op zijn verzoek: ik leg verantwoording af.

Hopelijk draagt dit boek bij aan begrip waarom het buitenland voor ons koninkrijk zo belangrijk is, waarom het ministerie van Buitenlandse Zaken relevant is voor elke Nederlander, en wat we er met zijn allen aan hebben gehad dat het Koninkrijk der Nederlanden een jaar lang lid van de Veiligheidsraad was in 2018.

II
Vooraf

I

Loopjongen in dienst van het koninkrijk

Het lidmaatschap van de Veiligheidsraad vind ik een van de hoogtepunten in mijn diplomatieke loopbaan. Die begon met een artikel in *de Volkskrant* van zaterdag 17 april 1982, met de titel 'Loopjongens in dienst van het koninkrijk'. Ik bevond me aan het einde van mijn studie geschiedenis, waar ik me uit persoonlijke interesse vooral had gericht op internationale betrekkingen en economisch beleid, zonder dat ik daarmee een duidelijk baanperspectief voor ogen had. Het ging slecht met de economie in die tijd, de babyboomers boven me hadden alle leuke banen veroverd, *no future* was het devies van mijn generatie en werkloosheid dreigde voor velen van ons. Studeren was eerder een manier om mezelf te leren kennen dan voorbereiding op een baan. Het artikel in *de Volkskrant* opende mij de ogen. Het benadrukte dat mensen die bij het ministerie van Buitenlandse Zaken wilden werken onder andere een talenknobbel moesten hebben, kijk op internationale betrekkingen en politieke geschiedenis, economisch inzicht, belangstelling voor andere culturen en culturele affiniteit. Ik weet nog precies wat ik dacht: dat gaat over mij. Wiskunde werd gelukkig niet gevraagd...

Ik ben de jongste van vijf kinderen in een gezin dat zich het beste als een onderwijzersgezin laat omschrijven: mijn moeder was altijd bezig met muziek en muziekonderwijs, mijn vader was leraar Engels in Utrecht. Mijn vader was groot geworden op een boerderij in de Lage Vuursche waar de rest van zijn familie ofwel boer was ofwel een pannenkoekenrestaurant uitbaatte. Hijzelf volgde de opleiding tot onderwijzer en leerde ook En-

gels, Duits en Frans. Dat kwam goed van pas aan het einde van de Tweede Wereldoorlog, toen hij tolk werd bij de Britse troepen die Nederland bevrijdden, de ‘Tommy’s’, die vervolgens Duitsland binnentrokken met mijn vader erbij. Hij hield er een levenslang geldig lidmaatschap van de British Council aan over. In die tijd veranderde hij zijn naam van Teun in Tom.

In ons gezin, protestants, met de *NCRV-gids* en een abonnement op dagblad *Trouw* bestonden strikte regels over wat we op zondag allemaal niet mochten doen. Als jongste profiteerde ik van het sloopwerk tegen de regels van mijn zussen en vooral van mijn broer. Dankzij hem kon ik vanaf mijn twaalfde op zondag ‘illegaal’ naar de thuiswedstrijden van FC Utrecht, in de Galgenwaard op de Bunnikside. Bij thuiskomst beweerden we dat we buiten hadden gespeeld.

Op het gymnasium in Utrecht bleek dat ik wel een talen-, maar zeker geen wiskundeknobbel heb. Mijn eindexamenpakket bestond uit Nederlands, Engels, Frans, Duits, Grieks, Latijn en Geschiedenis. In de vijfde klas heb ik geprobeerd wiskunde als extra vak te volgen, tot de leraar na een paar maanden zei niet te begrijpen wat ik nog in zijn klas deed. Mijn antwoord dat ik er al een paar maanden helemaal niets meer van begreep, betekende dat ik dit extra vak liet vallen. Het was duidelijk dat ik geen accountant, boekhouder of statisticus zou worden. Nog altijd zorg ik ervoor mensen in mijn team te hebben die wél goed met cijfers zijn. Verder was ik gebiologeerd door de Nederlandse politiek: de formatieperikelen van 1973 en 1977, het kabinet-Den Uyl en het kabinet-Van Agt; ik had sinds mijn 15de een abonnement op *Vrij Nederland* (betaald uit een *Trouw*-krantenwijk die ik liep) en volgde het nieuws op de voet. In *Vrij Nederland* stonden regelmatig mooie tekeningen van striptekenaar Joost Swarte van wiens werk ik sindsdien een fanatiek verzamelaar ben geworden.

Op mijn 18de ging ik geschiedenis aan de Universiteit van Utrecht studeren. Daarnaast werkte ik tijdens mijn studie an-